SIGISMVNDI FOLIANI LIBRI QVINQVE,

CAROLO EMANVELI,

TAVRINORVM ET

ALLOBROGVM DVCI SERENISSIMO

NVNCVPATI DICATIQ.

Itemq. Orationes duodecim,

Cum Indicibus duobus, vno eorum, ad quos scriptæ sunt epistolæ, altero rerum scitu dignarum.

CVM PRIVILEGIO.

V ENETIIS, Ex Officina Dominici Guerrai, & Io. Baptista fratrum. M D LXXXVII 0051 Irang. Ondoner dage onthe.

Digitized by Google

EGG STATE

SERENISSIMO PRINCIPI CAROLO EMANVELI, TAVRINORVM ET ALLOBROGYM

Sigismundus Folianus.

D V C I,

OLENT, Serenissime Dux, qui Principibus libros inscribunt, in exordio, vt ab illis gratiam incant, ab vltima origine corum generis & antiquitatem, & laudes repete-

re. quos ego quamquam improbare non posfum, hoc tamen tempore minime sequor s Cum enim consilium cepissem quædam mea a 2 scripta

scripta clarissimo & amplissimo nomini tuo inscribendi, non induxi animum Serenissimæ familiæ tuæ aut res in pace & in bello præclarè gestas, aut genus ipsum a Regibus ac Cæsaribus ductum, aut in summa tuas singulares pla-néq. regias virtutes, & cum virtutibus consentientes actiones explicare. Siquidem & annalium monumentis illa omnia elle mandata; & tuas diuinas actiones a luculentissimis huius ætatis scriptoribus consignari, ut monumentis mandentur, maxime intelligebam; illudq. animo meo identidem obuersabatur, nihil tibi isti imperio nato, & Dei opt. max. beneficio, sicuti videnius, ad hæc tempora nato, posse addi, quò illustrior & amplior esses. Namque tu ipse virtutibus prorsus regijs maiorum tuorum, tuamq. maiestatem egregie conseruas; &, cum Regis Hispaniarum maximi & omnium optimi P H 1-LIPPI gener, Galliarumq. regis olim poten-tissimi Francisci ex silia nepos, regibus dignitate atque amplitudine exæquêris: tanta ta men facilitate & humanitate & audis omneis, & decernis omnia, vt, quæ societas humanitatis cum grauitate difficillima est, in te summa appareat; ac, quod caput est pietatem, quantam decet Principes in terris Dei ministros,

stros, ubique & relligionem fanctissimo Numini piè casteq. tribuis, & colissanctissime. Cum itaque Celsitudinem tuam (mihi placet nomine vti iam diu usitato) nullo meo præconio indigere iudicauerim, tantum audeo abs te petere, quod me ad hæc scribenda impulit; vt propter istas singulares, & verè regias virtutes, in primis ob ipsam humanitatem, æquo animo patiare, quæ a me, vt dixi, scripta in lucem iuslu eorum, quorum volumate reguntur mea studia, nuper edidi, tuo clarissimo & amplisfimo nomine ornata in studiosorum manus peruenire. Suhr enim Epistolarum ad viros vel ex doctrina notos & claros, vel nobili genere natos, vel in aliquo dignitaris gradu locatos, vel postremo ad studiosos bonarum arcium ado lescenteis scriptarum libri quinque: præterea ali quot Orationes. In quibus, quantum studio efficere potui, & res, de qua agebatur, passa est, illud dicendi genus secutus sum, in quo & noîtra & patrum auorumq. memoria præstantissimis ingenijs homines elaborauerunt, vt illam, quæ imitando quæritur, orationis formam expri merent. Quod vurum sim assecurus, aliorum esto iudicium: certe quidem volui; & in eam, curam ab incunte attate incubui, ne Barbarie vel iple

ipse inquinarem, vel qui in disciplinam mihi traderentur, ab eis inquinari paterer linguam Latinam. Cuius dignitas, ex quo in vrbem Romam peregrinitas infusa fuerat, labefactata, & superiore altero seculo in antiquum statum pæne restituta, his temporibus siue laboris suga, siue nimio Etruscæ linguæ studio ab Italis permultis deformari cœpit; vt periculum sit, ne, si à Reip. Christianæ Principibus, à te porissimum, qui in hac re, vt in ceteris & parentis & auorum institutum summa cum laude renes, eiulmodi incommodo, quasi mor bo, non occurreretur; ipsum Latinæ linguæ, eaq. re etiam Græcæ, studium, quo Diuini humaniq. iuris, totiusq. Philosophiæ cognitio & scientia ad recte viuendum necessaria continetur, tetris tenebris & sempiterna obliuione breui obscurerur, atque obsuatur. Sed vt redeam, vnde vis quædam doloris me abripuit, non negarini, Serenissime Princeps, me adduchum fama regiarum tuarum virtutum, atque humanitaris, qua in summa animi magnitudine temperatus diceris, huiusmodi consilium cepisse tuo nomini clarissimo & pulcherrimo has epistolas & orationes uti inscriberem; non profecto, quòd te his decorari posse arbitrarer,

irarer, quem non magis maiorum gloria & triumphi, quam propriæ regiæq. virtutes ornant, decorant, honestant; sed quòd tuo no-mini, tamquam alicui numini, dicatas non solum eorum, qui se æquos rerum æstimato-res profitentur, iudicium non sormidaturas, sed inuidos etiam & obtrectatores nauci habituras existimarem. Quapropter ipsarum Epi-stolarum, & Orationum codicem Celsitudini tuæ mittere non sum veritus, atque orare, uti eas, qualescumque sunt, cum propter meam propensionem ad Latinitatis cognitionem in possessione retinendam, tum magis ob istas clarissimas diuinasq. virtutes tuas, & earum decus humanitatem, & denique in litteratos homines, quam egregiam esse omnes prædicant, voluntatem, libenti animo accipias, summæ meæ in Celsitudinem tuam observantiæ ac reuerentiæ argumentum. Ad hæc, cum sex ab hinc annis alias epistolas Guerrerijs illustribus hono-re ac nomine iuuenibus, meis olim discipulis inscriptas edidissem, factumq. esset corum incuria, qui typis æneis litteras effingentes libros imprimunt, vt mendis scaterent, ex eis quædam, quas magis probarem, emendatævtiterum imprimerentur, & in postremos duos libros

bros conclusæ cum his, quas nuperrime scripsi, conglutinarentur, curaui; ne vnius corporis quasi membra in diuersas parteis distracta uiderentur. Viue selix Princeps Sereniss. faxitq. Deus immortalis, ut non modo imperio & gloria, sed liberis etiam in dies magis sloreas; idq. & qui nunc viuunt videant, & posteri etiam, vehementer lætentur.

Mediolani, ex Academia Thaegiana Kal. Sept. CIO IO LXXXVII.

The state of the s

nem neglexisse, ve sibe minus necessariam, iudicandi viam totam esse persecutos, ut maxime necessariam ad disputandum: eaq. re eos habuisse (ut testatur ipse Cicero) genus orationis exile inustratum, abhorrens a unlei auribus, absurdum inane & ieiunum. Quod Quinctilianus non negat, cum illos rebus mazis acutos, quam oratione magnificos dicit fuisso. Qui en:m potnerunt esse eloquentes, cum spreuerint eam artem, sine quaindicandi ratio non magnum prabet usum loquentibus? Que cum ita sint, intelligimus ac concludimus, M. Tullium eloquentia parentem, & principem, optima ratione adductum, . ut inventionem priorem ordine natura, & ad usum nempe ora torium potiorem. quam artem iudicandi, diceret: cum per-· spicuum sit, sine inventione iudicands rationem oratori nali vsui esse. In quo cur Maioragius a Tullio dissenserit, haud facile suspicari possum: nisi illud fuit in caussa, quod licet natura inuentio prior sit, ad v sumq. oratorium etiam potior; illam tamen artium scriptores sunt posteriore loco persecuti: ut -appareat Maioragius acuté magis, quàm infte arguisse Ciceranem, nel, de quo Indicio loqueretur in Topicu, non satisantmaduertisse. Vale. Burmy.

NATALI COMITI, Canturium.

CVM hodie mane inter doctos quos dam viros in bibliotheca Antoniana de Italis hominibus, qui doctrina eleganti prastare dicantur, sermo haberetur; tuq. horum in numerum ab
illis adscriberere: quidam ex isto municipio, qui te aliquando
hospitem habuerit, iniecit in sermone, istic te habere domicilium, quod licet non possem adduci, ut crederem, sum tamen
fortunamin bonis dominari me non suciat, sieri potuisse suspicatus sum, vt aliqua tempessate iactatus montes ad istos,
tamquam ad portum aliquem appuleris. Quamobrem, nist
ille,

itle, qui hoc nuntiauit, isto nomine, quo mihi notus es, cum quopiam alio communi, deceptus alium Natalem, pro Natali Co mito, qui Athenai cænas ex Gracis Latinas feeit, cuiusq. mentionem facieliamus, habuit; te rogo, vt uel ad me cum Mediolanum venies, diuertas; uel si forte occupationes id non ferent, des aliquid litterarum, quò te istic este, non alium, cui idem nomen sit, a te ipso, hot est, ex ipsis litteris tuis cognos camus. Quod enim ab intunte atate virtuum tuarum & eruditionis fama tantim inductus, te; de facie mihiminus notum, ita semper amaui, vt, si occasio se se obtulisser, nuslum amici hominis officium essem pratermissurus, qui potui tui cupidisimus videndi non esse, atque oblata tandem occasione ad te non exarare has litteras? qui bus & ego, qua te beneuolentia tacitus comprohèndi, eam declararem; & tu omnia a me tibi promptà sore certo scires. Vale. Mediolani.

HORATIO TVSCANELLO, Venetias. 22

TANTA non sum voluptate affectus ex Pompily fratris sily ad nos redita, quantam profecto cepissem, si ille quod optabam, ad te reuerti potuisset. Verum, viti nos persuasum
habemus, illum tantos in virtute ac litteria progressus te magistro potuisse facere, quibus maiores numquam facturus est,
aly traditus in disciplinam; sic tu non alia de caussa, quàm de
qua Paterislius in sui litteris tecum agit, buc fuisse renocatum, debes existimare. Sed ribi, sub quo rudimenta posuis,
quibus sine in bis studys, in quibus versum, litterarum procedere, & longius progredi nemo potest, non solum habemus
gratiam, sed si dabitur facultas, aliquando etiam referemus;
tantum abest, vit, quo tibi nomine nos esse superfectos dolemus,
benesiciorum in illum tuorum simus immemores. hanet enim
in nobis, semperq: barebis illorum memoria. Multucaussa
fuerunt,

angustia passa non sint, huius tamen fortuna non valde pæniteat. Non duxi uxorem. quid enim ducerem instanta cum retum tenuitate, tum corporis mei imbecillitate? Sed de statu meo habes; redeo ad tuum: qui talis vt sit, quem fortuna temeritas labefactare nequeat, & opto, & Deum ita precor, ut magis ex animo pro me precari non possim. Hoc enim mihi dabis, vt, cum tui amantissimum me esse tibi persuaseris; in teexpetendo, & tibi omnia secundissima optando nemini concedam. Vale. Mediolani.

PRIMO COMITI, Herbam.

Ex Ioannis Antony fratristui viriboni, & non illiterati obitu magno dolore te fuisse affectum, qui non putat, eum ego nihil humani in homine, &, quod fieri nequit, hominem prorsus hominem non esse, existimare, ut credam, facile adducor. atque, ut prudentiam, & cum hac animi, quam dicunt, altitudinem tibi inesse, tam mihi sit persuasum, quam quod maxime; si quis tamen iustissimum dolorem tuum, cui resistere, nisi sensus planè expers, non potuisti, fratris charissimi morte non esse commotum, tuo isto animi robore & magnitudine confisus, dicere non dubitet, ei nullam fidem habebo. Quare te doluisse, quantum humanitas amorq.in fratrem tuus postulauit, indicaui; ac non solum illius interitum, quem ego quoque amabam, agrètuli, sed quem ex eo dolorem te hausisse sum arbitratus, pro nostra amicitia ipse etiam dolui. Sed quid agamus: sum ea lege nati simus, ut, cum uita imperatori, hocest, Deolibitum fuerit, de hac quasi nita statione decedere non recusemus? quainre tamen cum fratre tuo praclare esse actum, cui quod paucis contigit, ut, cum vita ei acerbior propter morbum & ipsam senectutem esse cæpisset, cum ika apud suos honestam mortem commutaret, non minus ceteris,

Tis, quam suis desideratus; equidem cum illius mortui manibus gratulor, tum Deo opt. max. ago gratias: quem supplex oro, ve nobis eiusmodi, quem fratrituv attulit, mors exitum afferat. Hac breuster ad te, non tam uti deberem molestiam, cum velipsadies, quam te non expectasse, sed tua sapientia ei rei occurrisse exploratum habeo, medicinam afferre potuerit: quam ve intelligeres, me de tuo quidem mærore cogitantem doluisse de sapientia verò in medio dolore voluptatem accepisso.

Valc. Mediolani.

FRANCISCO CICEREIO, Mediolanum.

Annibalis Cruceÿ viri optimi, & non vulgariter eruditi, & elegantu poeta inseritu ita doleo, ve, qui cum illo maximis vinculis & propinquitatis & affinitatis coniuncti fue runt, maiorem animo dolorem non possint capere. quid quaris? prorsus mihi omnis est hilaritas erepta. nam, ut illius mor sem aquo ferre animo nemo possit, ve lugeat Senutus, ve mareant amici ceteri, ut universa cinitas persurbata sit; mihi samen ille moriens pracipuum quendam dolurem inussit. Non te fugit Cicerei, quantum eum virum amanorim virtutis tantum nomine, antequamme in amicitiam reciperet, quantum etiam laborarim, vs apad illum amici in gratia ponerent. postea, cum sua commendatione in primis deligere me capisset, de beneuolentia etiam ca mihi dedisset indicio, que ijs tantum, quos chares incundosq. haberet, dare solitus erat; videbar mihi, non solam eius amor is in me, & iudicij fructum immor. salem cepisse, sed doctorum hominum, qui illum amarent, semulamorem panè consecutus : itaque omnibus latitys incedebame. Nunc autemmorte ab eo cum vita commutata, lacrymis d'Instui traditus sum, nes lenationem doloris aliunde expe-Eto.

Digitized by Google